

Aan De heer W. Koolmees, Minister van Sociale Zaken en Werkgelegenheid
Leden van de vaste commissie voor Sociale Zaken en Werkgelegenheid

Betreft: Tweede evaluatie van de Wet Verevening Pensioen bij Scheiding (VPS),
ten behoeve van de commissievergadering van 20 juni 2018

Den Haag, 13 juni 2018
Briefnr.18/23/NLR/MN/rp

Geachte heer Koolmees en leden van de commissie SZW,

In aansluiting op onze brieven van 4 december 2017 en 12 maart 2018 geven we graag nogmaals een reactie op de voorgestelde wijzigingen die u van plan bent in de wet VPS op te nemen, zoals u bij de commissievergadering van 14 maart aankondigde.

Dat conversie het uitgangspunt van de wet VPS wordt en dat het pensioen standaard wordt verdeeld bij een scheiding is een grote vooruitgang voor de economische zelfstandigheid van vrouwen.

Conversie ook al op basis van de huidige VPS mogelijk

U geeft aan dat het nog zeker twee jaar duurt voordat de voorgenomen wijzigingen in een wet zijn omgezet. Vanwege de voordelen van conversie bij een scheiding van de pensioengerechtigde is het van belang dat professionals vrouwen attenderen op de mogelijkheid van conversie die de huidige wet biedt, zodat een afgewogen keuze mogelijk is. Wij verzoeken u met klem om pensioenuitvoerders en andere bij een echtscheiding betrokken professionals erop te wijzen dat zij hierover actief informatie verstrekken. En tevens vragen wij u een overgangswet te maken om vrouwen die vanwege onvolledige informatie in het verleden voor verevening hebben gekozen alsnog in de gelegenheid te stellen voor conversie te kiezen. Daarbij verzoeken wij u om op korte termijn het Mededelingenformulier en Informatieblad op de website aan te passen, zie punt 4.

Wachten op nieuwe wet niet nodig om positie van pensioengerechtigden te verbeteren; *een dringend beroep op pensioenuitvoerders*

- We vinden dat pensioenuitvoerders, zolang de wet nog niet in werking is getreden, zelf actie kunnen ondernemen zodra zij bericht krijgen van het GBA van een scheiding. Als er na een jaar nog geen reactie is geweest, opnieuw een brief sturen naar beide exen.
- En dat er, als er na twee jaar alsnog een verzoek komt om de pensioen te delen via verevening, de pensioenuitvoerder voor beide ex-partners het pensioen berekend en aan elk van de exen uitkeert bij pensionering. Het voorkomt veel trammelant. Opmerkelijk, er blijken maar weinig mensen te zijn die na twee jaar het formulier nog insturen.

Voorstellen voor de nieuwe VPS

Belangrijke aandachtspunten voor de uitwerking van deze wet zijn wat ons betreft:

1. dat samenwonenden ook onder de wet VPS vallen;
2. dat pensioengerechtigden bij het overlijden van de ex-partner hetzelfde bijzonder partnerpensioen ontvangen ongeacht of de pensioenuitvoerder op opbouw- of risicobasis werkt;
3. het uniformeren van de berekening van het partnerpensioen voor pensioenuitvoerders;
4. een eenduidige definitie van het begrip 'partner'.

Verdere punten die aandacht verdienen:

1. Samenwonenden ook onder de VPS

Bij de evaluatie van de Wet VPS wordt aangegeven dat het doel van de wet is om bescherming te bieden aan de ex-partner die bij scheiding geen of weinig pensioen heeft opgebouwd. Hier vallen volgens ons ook samenwonenden onder.

De taakverdeling bij samenwonenden is namelijk nog grotendeels traditioneel, net zoals bij gehuwden en mensen met een geregistreerd partnerschap: vrouwen besteden twee keer zoveel tijd aan het huishouden en zorg, werken vooral parttime en mannen vooral fulltime.

U geeft aan dat u samenwonenden niet bij de wet VPS wilt onderbrengen omdat samenwonenden ervoor kiezen om zo min mogelijk juridisch te regelen. We vragen ons af waarop u dat baseert en vinden nader onderzoek nodig naar:

- a. de motieven om te gaan samenwonen
- b. hoe lang paren samenwonen voordat ze uit elkaar gaan
- c. hoeveel samenwonenden alsnog gaan trouwen of een geregistreerd partnerschap afsluiten.

Verder vinden we dat als paren alsnog hun relatie formeel vastleggen, pensioenuitvoerders de voorhuwelijkse periode moeten betrekken bij het te delen pensioen bij een scheiding.

Een ander argument dat u aanvoert om samenwonenden niet in deze wet op te nemen is vanwege de grote papieren rompslomp voor pensioenuitvoerders. Met deze opvatting dupeert u echter veel pensioengerechtigden (veelal vrouwen) en het is in het financiële voordeel van de pensioenplichtigen (veelal mannen).

Het opvallende is dat krachtens de Pensioenwet samenwonenden die uit elkaar zijn gegaan bij veel pensioenfondsen kunnen rekenen op een bijzonder partnerpensioen bij het overlijden van hun ex-partner. De wet VPS sluit echter samenwonenden uit die uit elkaar zijn gegaan van het verdelen van het opgebouwde pensioen.

Pensioenfondsen zien kennelijk niet op tegen de papieren rompslomp om te achterhalen of en hoelang partners hebben samengewoond om de hoogte van het bijzonder partnerpensioen te berekenen. Dan is het ook mogelijk dat pensioenuitvoerders hun administratie zo inrichten dat de wet VPS ook voor samenwonenden gaat gelden.

Een verschil maken tussen deze wetten inzake samenwonenden leidt ons inziens tot onbehoorlijk bestuur.

2. Uniform partnerbegrip voor de hele pensioenwetgeving

Om samenwonenden onder de Wet VPS te laten vallen is een eenduidige definitie van 'partner' nodig. In de Pensioenwet is geen definitie van samenwonen opgenomen, waardoor pensioenfondsen veel verschillende voorwaarden stellen om als samenwonend te worden aangemerkt. Het recht op een bijzonder partnerpensioen bij overlijden van de deelnemer is daardoor afhankelijk van het pensioenfonds.

Wij vinden dat er één definitie van 'partner' moet komen voor samenwonenden, voor zowel de Pensioenwet als de wet VPS.

3. Bijzonder partnerpensioen.

Voor het delen van het pensioen na scheiding maakt het veel uit bij welk type pensioenfonds je ex was aangesloten. Dit vinden wij onacceptabel.

Wordt het pensioen **via opbouwbasis** beheerd, dan wordt er geld gereserveerd voor het geval de man zou overlijden. Na een scheiding krijg je dan een bijzonder partnerpensioen uitgekeerd als je voor verevening koos, bij conversie wordt het hiervoor gereserveerde geld aan de pensioengerechtigde uitgekeerd.

Wordt het pensioen echter **via risicobasis** beheerd, dan is het risico van overlijden van de man verzekerd. Bij verevening krijg je na de scheiding bij het overlijden van je ex een bijzonder partnerpensioen (als hij tenminste nog z'n baan heeft en bij een pensioenfonds is aangesloten). Kies je echter voor conversie dan is er geen geld om te verdelen. En bij overlijden van je ex krijg je geen bijzonder partnerpensioen.

De reden voor pensioenfondsen om te kiezen voor beheer via risicobasis is dat dit minder kost voor de pensioenuitvoerder.

Wij vinden dat vrouwen niet de dupe mogen worden vanwege het financiële gewin van bedrijven en pensioenuitvoerders die voor risicobasis kiezen. Zij hoeven immers minder uit te geven aan het pensioen bij een gelijkblijvende hoogte van het pensioen. Wij vinden dat dit gecompenseerd moet worden bij een scheiding.

Bijvoorbeeld door te berekenen hoeveel een pensioenuitvoerder bespaard heeft en dat uit te keren aan de pensioengerechtigde. Een mogelijkheid is om deze eenmalige uitgave te verzekeren, zoals wordt aangegeven in het artikel: 'Hoe voorkomen we een huilende partner aan de poort?' G. Dietvorst en R. Veugelers, Pensioen Magazine dec 2017, pagina 10 en 11.

Een ander nadeel van het werken via risicobasis voor belanghebbenden is dat als de pensioenplichtige even geen werk heeft, hij ook niet verzekerd is als hij overlijdt. De vrouw ontvangt dan zowel geen partnerpensioen als ze nog getrouwd was, als geen bijzonder partnerpensioen als ze gescheiden is, niet bij verevening en niet bij conversie. De man houdt echter wel z'n pensioenaanspraak.

4. Overige verzoeken en suggesties

– Informatie en aanmeldingsformulier van de Rijksoverheid verbeteren.

In het [Mededelingsformulier](#) op de website van het Ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid wordt op pagina 4 conversie als afwijking aangegeven en wordt verevening

aangegeven als ‘standaard volgens de wet’. Deze aanduiding als standaard-verdeling was indertijd alleen bedoeld voor het geval dat partners geen keuze maken.

Conversie was een gelijkwaardige mogelijkheid om het pensioen te delen. Wij verzoeken u de formuleringen op het Mededelingsformulier zo snel mogelijk te wijzigen op de volgende wijze: *De verdeling van het ouderdomspensioen bij scheiding is mogelijk via 5. Verevening. 6. Conversie. 7. Mogelijkheid voor afwijkende afspraken door ex-partners.*

– Berekening splitsing pensioen moet begrijpelijk/inzichtigelijk zijn.

Aangezien volgens ons de berekeningen van de te splitsen pensioenen tot nu toe vooral in het voordeel van mannen zijn uitgevallen, vragen wij u de berekeningen en tabellen inzichtelijker te maken.

Verder vragen we te kiezen voor één algoritme voor conversie en verevening bij alle pensioenfondsen en verzekeringen voor premieovereenkomsten. Het onderzoek van het Koninklijk Actuarieel Genootschap ([AG](#)) over de evaluatie van de Wet VPS van 18 december 2017 voor het opstellen van een richtlijn is voor ons niet te volgen.

Verder vragen wij:

- Dat bij conversie één handtekening voldoende is, net zo als bij verevening. Bij afwijkende afspraken zijn echter beide handtekeningen nodig.
- Dat pensioenuitvoerders worden verplicht conversie uit te voeren, tenzij er in de wet VPS uitzonderingen zijn aangegeven.
- Het Mededelingsformulier en het [Informatieblad](#) op de website te vertalen in Engels, Marokkaans en Turks.
- We verzoeken u om bij tabel 2.1 uit het onderzoek van SEO economisch onderzoek* 2017 bij ‘Economisch zelfstandigen’ mannen en vrouwen te splitsen wat betreft hun inkomen. We denken namelijk dat de uitkomsten aanzienlijk zullen verschillen met de huidige tabel. Ook de begeleidende tekst vinden we niet juist, zie onze opmerkingen bij deze tabel in bijlage I.

Ook zonder wetswijziging zijn dus een aantal verbeterpunten t.a.v. de positie van vrouwen aan te brengen.

Tot slot

Verder verzoeken wij u ook om de vrouwenbeweging actief bij verdere wetgeving te betrekken zodat wij namens onze achterban van ruim een miljoen vrouwen een belangrijke bijdrage kunnen leveren aan de toekomstige regeling van de verevening van het pensioen die recht doet aan vrouwen (in een kwetsbare positie).

Met vriendelijke groet,

Nenita La Rose-Lont

Voorzitter van de Nederlandse Vrouwenraad

Mede namens onze lidorganisatie WOUW Amsterdam, netwerk van maatschappijkritische
50+ vrouwen

Meer informatie: Marjan Nieuwenhuis (WOUW Amsterdam)
020 6793159, marnieuw@dds.nl

CC De heer F. Grapperhaus, Minister van Justitie en Veiligheid
Mevrouw I. van Engelshoven, Minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap
Leden van de vaste commissie Onderwijs, Cultuur en Wetenschap

* Evaluatie Wet VPS en kleine pensioenen, Marloes Lammers en Lucy Kok, SEO economisch
onderzoek, december 2017

Bijlagen:

- I-Tabel 2.1 uit SEO onderzoek* met toelichting, december 2017
- II-Brief van 12 maart 2018
- III-Belangrijke opmerkingen uit het SEO-rapport 2007,
gemaakt op verzoek van het ministerie.

We vragen om bij tabel 2.1 uit het onderzoek van SEO economisch onderzoek bij 'Economisch zelfstandigen' mannen en vrouwen te splitsen wat betreft hun inkomen.

Opmerking bij 'Kortere samenwoonperioden' staat op pagina 9 bovenaan dat begin jaren '90 van de samenwonenden na 8 jaar 26 procent hun relatie heeft verbroken. Dit betekent dat 74 procent van de stellen nog samenwoont. De conclusie dat dan over deze periode het opgebouwde pensioen minder moeite waard is in vergelijking met gehuwden, lijkt ons onterecht.

Opmerkelijk is dat bij het percentage ongehuwd samenwonenden in 2001 80 procent economisch zelfstandig was en in 2014 73 procent. Deze teruggang kan, denken we, te maken hebben met het krijgen van kinderen waardoor vrouwen, net zo als in een huwelijk, minder gaan werken.

Tabel 2.1

Samenwonenden vaker economisch zelfstandig

Tabel 2.1 laat zien dat het percentage economisch zelfstandige partners tussen 2001 en 2014 is gegroeid van 63 procent naar 69 procent. In 2001 was ongeveer 80 procent van de ongehuwd samenwonenden economisch zelfstandig en 60 procent van de gehuwd samenwonenden. In 2014 gaat het om 73 procent van de ongehuwd samenwonenden en 67 procent van de gehuwd samenwonenden. Vooral onder gehuwden is de economische zelfstandigheid dus sterk toegenomen in de loop van de jaren. Dit wordt bevestigd door cijfers over aandelen werkende moeders: in 2001 werkte 55 procent van de gehuwde moeders en 70 procent van de ongehuwd samenwonende moeders. In 2013 werkte echter al 70 procent van de gehuwde moeders en 78 procent van de ongehuwd samenwonende moeders. De werkende gehuwde moeders maken minder uren dan de werkende niet-gehuwd moeders: in 2013 werkte 38 procent van de werkende gehuwde moeders minimaal 28 uur per week, tegenover 46 procent van de niet-gehuwd samenwonende moeders. Er bestaat dus nog steeds een verschil tussen gehuwden en niet-gehuwd samenwonenden, maar dit verschil is in de loop van de jaren afgenomen. Mogelijk komt dit omdat ongehuwd samenwonen in steeds bredere kringen geaccepteerd wordt en dus niet meer is voorbehouden aan vrijgevochten individuen met een minder traditionele rolverdeling.

Tabel 2.1 Zowel gehuwden als samenwonenden steeds vaker economisch zelfstandig

	2001	2013/2014*
Economisch zelfstandigen (15 tot 65 jaar)		
% totaal samenwonenden	63%	69%
% gehuwden	60%	67%
% ongehuwd samenwonenden	80%	73%
Werkende moeders (15 tot 65 jaar)		
% gehuwden	55%	70%
% ongehuwd samenwonenden	70%	78%

Bron: CBS Statline: Personen naar economische zelfstandigheid en financiële onafhankelijkheid en CBS Statline: Moeders; binding met de arbeidsmarkt. Definitie economisch zelfstandig: netto inkomen uit arbeid en onderneming minimaal 70% van het wettelijke netto minimumloon. Berekeningen SEO Economisch Onderzoek

* De meest recente cijfers over werkende moeders komen uit 2013, de meest recente cijfers over economische zelfstandigheid uit 2014.

Aan De heer W. Koolmees, Minister van Sociale Zaken en Werkgelegenheid
Mevrouw T. van Ark, Staatssecretaris van Sociale Zaken en Werkgelegenheid
Leden van de vaste commissie voor Sociale Zaken en Werkgelegenheid

Briefnr.18/02/NLR/MN/rp

Betreft: reactie op de tweede evaluatie van de Wet Verevening Pensioen bij scheiding (VPS)
van 8 maart 2018

Den Haag, 12 maart 2018

Geachte meneer Koolmees en mevrouw van Ark,

Wij zijn verheugd dat u naar aanleiding van de uitkomsten van de tweede evaluatie van de wet VPS met een wetsvoorstel zal komen waarin voor de verevening van het pensioen bij echtscheiding conversie het uitgangspunt wordt. In onze brief van 4 december 2017 hebben wij u op het belang van conversie voor onze achterban gewezen.

Wij betreuren dat samenwonenden niet bij de wet VPS worden ondergebracht. De argumenten die u hiervoor aanvoert vinden wij oneigenlijk. Het afsluiten van een notarieel contract maakt het op dit moment mogelijk om bij pensioenfondsen aanspraak te maken op een partnerpensioen. Partners kiezen hier bewust voor. Uw uitgangspunt dat mensen die voor samenwonen kiezen per definitie geen pensioenafspraken met elkaar willen maken, is volgens ons onjuist. Daarbij is van belang (zie onze brief van december) dat steeds meer paren eerst gaan samenwonen en velen in deze setting hun eerste kind krijgen. Bij het inschrijven bij de Basisregistratie Personen op hetzelfde adres kan over het pensioen via een formulier een vraag gesteld worden, waarna deze informatie, indien van toepassing, alsnog door de Basisregistratie Personen schriftelijk aan de pensioenuitvoerder kan worden doorgegeven. We doen een klemmend beroep op u om ook samenwonenden onder de wet VPS te laten vallen.

Wij verzoeken u om ook de vrouwenbeweging actief bij verdere wetgeving te betrekken omdat wij namens onze achterban van ruim een miljoen vrouwen een belangrijke bijdrage kunnen leveren aan de toekomstige regeling van de verevening van het pensioen die recht doet aan vrouwen (in een kwetsbare positie).

N.B. Het voorgestelde traject van de wetswijziging is twee jaar. Wij hopen dat u snel het mededelingsformulier en het mededelingenblad van de overheid zo aanpast dat u erop wijst dat conversie nu al wettelijk mogelijk is en dat conversie veel voordelen heeft voor de pensioengerechtigde ex-partner. Ook hopen wij dat u standaard zeer binnenkort een vraag over de verdeling van het pensioen in het scheidingsconvenant opneemt.

Met vriendelijke groet,

A handwritten signature in blue ink, appearing to read 'Nenita La Rose-Lont', is written over a light blue horizontal line.

Nenita La Rose-Lont
Voorzitter van de Nederlandse Vrouwenraad

Laan van Meerdervoort 70 | 2517 AN Den Haag | T+31(0)70 3469304 | E info@de-nvr.nl | W www.nederlandsevrouwenraad.nl

Bijlage III

Belangrijke opmerkingen uit het SEO-rapport 2007, gemaakt op verzoek van het ministerie.

Toelichting uit SEO-rapport 2007, pagina IV, conclusie

Dat conversie niet vaak wordt gekozen omdat dit nadelig is voor de vereveningsplichtige duidt op een gebrek aan overeenstemming over de berekeningsmethode bij conversie. Bij een actuariel neutrale berekening van conversie krijgt de vereveningsplichtige een hoger ouderdomspensioen dan bij standaardverevening. Daarmee wordt de vereveningsplichtige gecompenseerd voor het feit dat bij conversie het pensioen niet meer kan toenemen als gevolg van het overlijden van de vereveningsgerechtigde. Pensioenuitvoerders zouden bij het berekenen van de hoogte van het pensioen bij conversie dus moeten corrigeren voor het overlijdensrisico van de vereveningsgerechtigde. De wet is echter niet helder in de berekeningswijze van conversie. **Pensioenuitvoerders zijn wettelijk niet verplicht te corrigeren. Als zij dit niet doen dan is conversie inderdaad nadelig voor de vereveningsplichtige. Advocaten raden conversie daarom af.**

VII Het **nabestaandenpensioen** kan worden gezien als een compensatie van het verlies aan verdien capaciteit tijdens het huwelijk als gevolg van de taakverdeling tussen de partners. Degene die voor de kinderen zorgt tijdens het huwelijk kan niet na de scheiding eenzelfde inkomen verdienen als de partner die gedurende het huwelijk betaalde arbeid heeft verricht. Momenteel werken veel vrouwen in deeltijd, waardoor het verlies aan verdien capaciteit minder is. Toch is er in een derde van de gezinnen nog steeds maar één kostwinner, meestal de man.